

Vietininkas

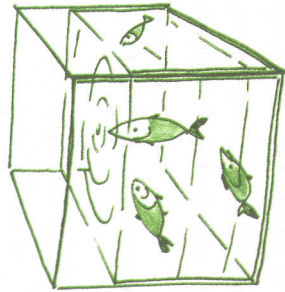
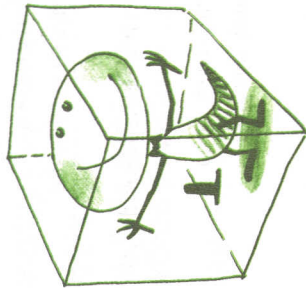
Vietininko linksnis rodo **vieta viduje** su įvairiais atspalviais:

- vietą ertmėje, kai daiktas trimatis

Troboje buvo pilna visokių nereikalingų daiktų.
Ji mėgdavo būti **miške**.

Spintoje ji laikė gražiausius savo drabužius.

Vandenyje buvo matyti keistų augalų.
Klaipėdoje atidarytas naujas viešbutis.

Vieta viduje

Vandenyje

- vietą apibendrintoje erdvėje

Skalbiniai džūsta **saulėje**.

Rytuose jau pradėjo švisti.

Ko tu stovi **tamsoje**?

Dešimt metų išgyvenome svetimoje
šalyje.

Saulėje

- vietą paviršiuje, plokštumoje, tam tikrame plote

stovi **krante**, guli **pievoje**, sustojo **gatvėje**, yra **aikštėje**, matyti **dėlne**

- vietą tarp vienarūšių daiktų gyvena **bendruomenėje**

- reiškiniai sritį, kai daiktavardis reiškia abstraktesnį dalyką

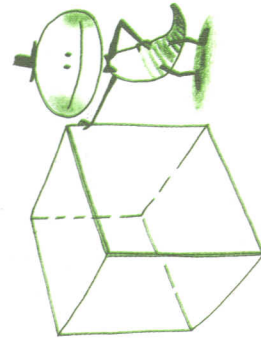
dalyvavo **konferencijoje**
bendradarbiauja **spaudoje**
buvo **šokiuose**, **susirinkime**,
varžybose
pirmauja **sporte**

Vieta paviršiuje

Linksniai su prielinksniais

Prielinksninės konstrukcijos gali rodyti buvimo vietą, padėtį kokio nors viso daikto, objekto, orientyro arba kokios nors jo pusės ar matmenų (viršaus, apačios ar kt.) atžvilgiu. Vietą **viso daikto atžvilgiu** rodo:

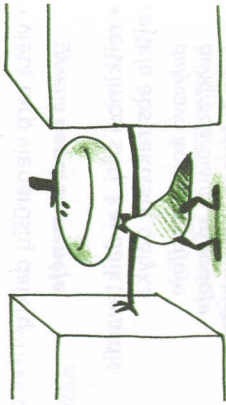
Prielinksnis	Linksnis	Pavyzdžiai
<i>prie</i>	Kilmininkas	auga <i>prie</i> tvoros
<i>arti</i>		gyvena <i>arti</i> centro
<i>netoli</i>		yra <i>netoli</i> namų
<i>skersai</i>		guli <i>skersai</i> lovos
<i>įstrižai</i>		įstrigo <i>įstrižai</i> upės
<i>išilgai</i>		guli <i>išilgai</i> kambario
<i>ties</i>	Įnagininkas	stovi <i>ties</i> namu

Prie

Vietą **kelių daiktų atžvilgiu** rodo:

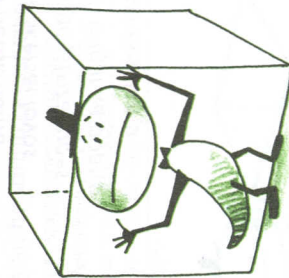
Prielinksnis	Linksnis	Pavyzdžiai
tarp	Kilmininkas	auga tarp medžių

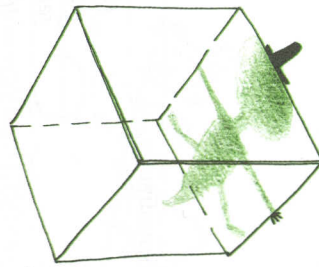
Tarp

Vietą **atskirų daiktų ar matmenų atžvilgiu** rodo daug su kilmininku, galininku ir įnagininku vartojamų prielinksnių.

Priešakys	Užpakalis	Viršus	Apačia	Šonas	Ilgis	Iš visų pusių
prieš prieky(je)	už anapus kitapus paskui	virš ant	po žemiau	greta šalia	pagal palei	apie aplink

Prieš

Po

Vietos reikšmės prielinksniai

Su **kilmininku**:

Prielinksnis	Pavyzdžiai
ant	stovi ant stalo
prie	yra prie upės
už	gyvena už miško
arti, netoli	sustojo arti miesto
greta, šalia	stovėjo greta draugo
virš/viršum/viršuj	kabo virš durų
anapus, kitapus, antrapus, šiapus, abipus	plyti anapus miško
tarp	slypi tarp šakų
skersai, išilgai, įstrižai	guli išilgai kambario

Su **galininku**:

apie/aplink	sėdi apie stalą
pagal/palei	auga palei upę
prieš	šildosi prieš saulę
pas	gyvena pas motiną

Su **įnagininku**:

po	glūdi po žeme
ties	auga ties langu

Šalutiniai predikatiniai dėmenys

Gana dažnai buvimo vieta nusakoma didesniu kalbos elementu – šalutiniu dėmeniu, kuris paprastai prijungiamas žodeliu **kur**.

*Jis atvažiavo iš ten, **kur gyvena jo seneliai**.*
*Neik ten, **kur tamsu**.*

Junginys su vardininku

Nedažnai, tačiau vieta gali būti parodoma junginiu su vardininko linksniumi.

Jis gyvena **du kilometrai nuo miestelio**.
Vaikas sustojo **koks žingsnis nuo mašinos**.

Apie tai dar žr. p. 194.

Kryptis

Kryptis reiškia įvairiomis gramatinėmis formomis:

	Gramatinė forma
Važiukite pirmyn .	Prieveiksmiai atgal, aukštyn, dešinėn, kairėn, lauk, pasroviui, pavėjui, pirmyn, šalin, tiesiai, tolyn, viršun, žemyn
Berniukas sėda ant arkljo .	Prielinksninės konstrukcijos su ant, nuo, iki, iš, prie, už + kilmininkas;
Nukrito nuo stalo .	kilmininkas su link(ui);
Sėsk už stalo .	i, paskui + galininkas
Eina bažnyčios link .	
Mašinos ratai grimzdo i purvą .	
Visi suėjo i vidų .	
Šuo paskui žmogų bėga.	
Pokalbis pakrypo netikėta linkme .	Įnagininkai linkme, kryptimi
Eik ir toliau ta kryptim .	
Vaikai išėjo miškan .	liatyvas (vidaus einamasis vietininkas)
Iš visos Lietuvos sostinėn suvažiavo choristai.	

Kryptis parodoma tada, kai vartojami veiksmažodžiai, žymintys judėjimą, slinktį ar būsenos kitimą.

Iš miesto išvažiuome anksti rytą.

Pasuk **dešinėn** ir eik **tiesiai** kokius 200 metrų.

Šuo ėmė trauktis **atgal**.

Jis nuejo **tiesiai i mišką**.

Kas galėjo pamanyt, kad viskas pakryps tokia **netikėta linkme**?

Kryptį nurodanti gramatinės formos žymi **pradinį** arba **galinį** judėjimo tašką.

nukrito **nuo stalo**, išėjo **iš banko**
priėjo **prie lentos**, atvažiavo **i miestą**

Pradinis judėjimo taškas

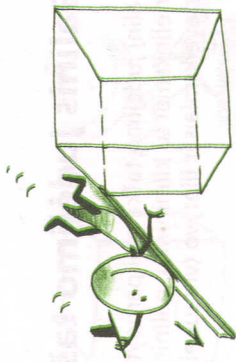
Pradinį judėjimo tašką nurodo prielinksniai su kilmininku arba su prieveiksmiais.

Prielinksniai su kilmininku pažymi pradinį judėjimo tašką:

- viso daikto atžvilgiu

Vidus	Paviršius
iš	nuo

išėjo **iš namų**
nulipo **nuo kaino**

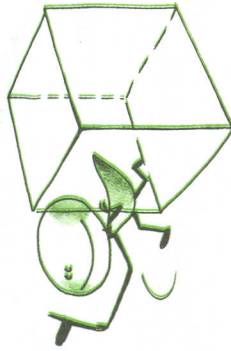

Nuo

- atskirų daikto pusių ar matmenų atžvilgiu

Priešakys	Užpakalis	Apačia	Šonas
nuo	iš už	iš po	nuo

išlindo **iš po stalo**
iš už **debesies** nušvito saulė.

Iš už

Iš po

Tie patys **prielinksniai** gali būti vartojami ir su vietos **prieveiksmiais**.

iš, nuo + čia, ten, kur, visur, kitur, kažkur, niekur

atplaukė iš čia

iš niekur neatėjo

iš ten atsilenka

nuo ten nukrito,

iš visur suvažiavo

nuo kažkur nuriudėjo

iš + arti, toli, aukštai, giliai; anapus, kitapus, antrapus, šiapus, abipus

mato iš toli

grįžo iš anapus

eina iš abipus

Galinis judėjimo taškas

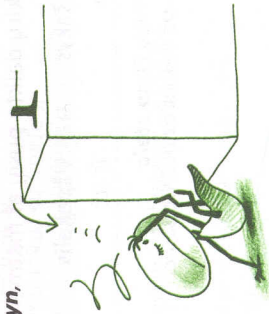
Galini judėjimo tašką gali parodyti **prieveiksmiai** (be prielinksnių), prielinksniai su kilmininku, galininku, įnagininku, taip pat prielinksniai su **prieveiksmiais** ir iliatyvo (vidaus einamojo vietininko) linksnis.

Galinis judėjimo taškas gali būti parodomas ir **prieveiksmiais** be prielinksnių:

• sudarytais su priesaga -yn

pakilo **aukštyn**, eina **pirmyn**, krinta **žemyn**,

nuskendo **gilyn**, važiuoja **artyn**

Žemyn

• **prieveiksmiais**

namo, **kairėn**, **dešinėn**, **atgal**, **šėn**, **ten**

išėjo **namo**, pasuka **kairėn**, **ateik šėn**

Prielinksniai žymi galinį judėjimo tašką:

• viso daikto (ar kelių daiktų) atžvilgiu

Vidus	Paviršius	Matmuo	Artumas
i	ant	skersai išilgai įstrižai	prie, iki, link tarp (dviiejų ar daugiau daiktų)

atvyko **į miestą**, imetė **į ugnį**, pasuko **į šalį**;

nukrito **ant grindų**, pakabino **ant sienos**;

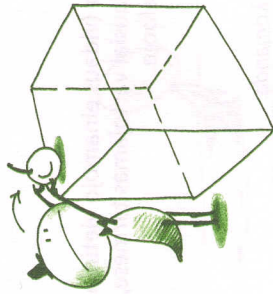
atsigulė **skersai kambario**, padėjo **įstrižai stalo**, numetė **išilgai virtuvės**;

priėjo **prie lovos**, atvažiavo **prie ežero**;

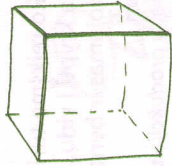
atėjo **iki aikštės**, parnešė **iki namų**, pakilo **iki stogo**, įbrido **iki kelių**;

nuejo **link universiteto**, pajudėjo **miesto link**;

atsisėdo **tarp tėvo ir motinos**

Ant

Link

• atskirų daikto pusių ar matmenų atžvilgiu

Priešakys	Užpakalis	Viršus	Apacia	Šonas	Ilgis	Iš visų pusių
prieš	už	virš, ant	po (+ įnagi- ninkas)	greta, šalia	pagal, palei	apie, aplink

atsisėdo **prieš motiną**, atsiklaupė

prieš merginą;

užėjo **už namo**, užlindo **už stalo**, užkišo

už spintos;

užkėlė **ant viršūnės**, užlipo

ant piliakalnio,

paklubo **virš namo**;

palindo **po lova**, atsigulė **po suolu**;

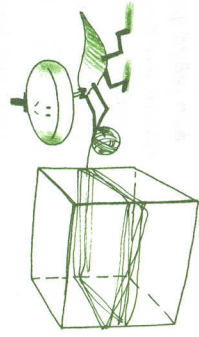
atsisėdo **šalia brolio**,

padėjo **greta svečio**;

susėdo **apie stalą**,

apejo **aplink namą**, pavyniojo

aplink kaklą

Aplink

Su judėjimo veiksmažodžiais galinį tašką rodo lietuvių kalboje dažnai vartojamas prielinksnis **pas** su galininku daiktavardžio, žyminčio asmenį ar kitokią gyvą būtybę.

grįžo pas tėvus, išvažiavo pas seserį, nuėjo pas šunį

Galinį judėjimo tašką gali rodyti ir **prielinksniai su prieveiksmiais**.

j + čia, ten, kur, anapus, kitapus, antrapus, šiapus, abipus

*išėjo į anapus
pasuko į ten
atplaukia į šiapus
iškelė rankas į abipus*

iki, ligi + čia, ten

ėjo iki čia, nubėk iki ten

Galinio judėjimo taško reikšmę turi **iliatyvo** (vidaus einamojo vietininko) **linksnis**, kuris reiškia kryptį į vidų. Jis dažniausiai vartojamas tarmėse, tačiau neretai pavartojamas ir bendrinėje kalboje.

Tėvas nuėjo miestan.

Firma eksportuoja savo produkciją užsienin.

Vilniun atvyko oficiali šio aljanso delegacija.

Ką tik iš Amerikos **Kaunan** sugrįžo krepšinio komanda.

Kelias

Kelias su judėjimo veiksmažodžiais rodomas dvejopai: kaip linijinis su aiškia kryptimi (**A**) ir nelinijinis, ne vienos krypties, pažymintis kartotinio veiksmo plotą (**B**).

A. eina šaligatviu, važiavo keliu, eina per mišką, vaikšto palei upę

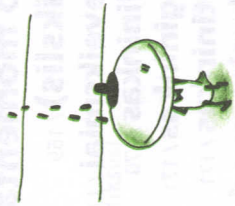
B. vaikšto po laukus, važinėja po miestus.

Kelių gali reikšti:

eina keliu, teka skruostais, plaukia upe	Gramatinė forma
keliauja apie pasaulį	Įnagininkas
eina per miestą	Prielinksninės konstrukcijos
eik pagal upę	pagal, palei, per, pro, prieš, po
perplaukia išilgai ežero	+ galininkas; apie, aplink, abipus, skersai, išilgai, įstrižai, šalia, anapus/kitapus, šiapus, šalia, tarp, ties, virš + kilmininkas

Žinojome, kad reikia eiti **šia gatve**.
Debesys slenka **dangumi**.

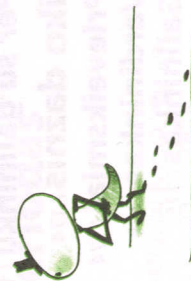
Kai kas nuėjo lengvesniu **keliu**.
Jonas vaikštinėjo **aplink** savo namą.
Jie klampono **per lauką**.

Skersai

išilgai

įstrižai